

АЛЮЗИЯ ЯК СРОДАК СТВАРЭННЯ МЕДЫЯ-ТЭКСТУ

Інтэртэкстуалізацыя сучаснага публіцыстычнага дыскурсу адбываецца падчас свядомага ці падсвядомага (не ўсвядомленага журналістам) насычэння тэкстаў сродкаў масавай інфармацыі цытатамі, алюзіямі, рэмінісцэнцыямі. Адным з самых распаўсюджаных спосабаў рэалізацыі інтэртэкстуальнасці ў медыя-тэксце (каля 70 % ад агульнай колькасці ўключэнняў) сёння з'яўляецца алюзія.

Алюзія (ад лацінскага *allusio* – жарт, намёк) – інтэртэкстуальны прыём, сугнасць якога заключаецца ў суаднесенні намёкам (свядомым альбо не ўсвядомленым аўтарам) падзеі, якая адбываецца і апісваецца ў творы, з вядомай рэцэпіенту (чытачу, глядачу, слухачу) інфармацыяй, звязанай з шэрагам пэўных асацыяцый і канатацый, з сітуацыяй, натуральна праўдзівай або выдуманай, з гістарычным, міфалагічным, літаратурным фактам, з пэўнай назвай або імем уласным, для стварэння патрэбнага гісторыка-культурнага кантэксту, рэалізацыі мастацкай задумы і раскрыцця ідэі твора.

Трэба адзначыць, што ў даследаваннях розных вучоных падобная да алюзіі лінгвістычная з'ява мае іншае найменне. Так, расійская даследчыца

С. Смятаніна ў кнізе «Медыя-тэкст у сістэме культуры (дынамічныя працэсы ў мове і стылі журналістыкі канца ХХ стагоддзя)», абапіраючыся на навуковыя працы Ю. Караулава, В. Красных, Д. Гудкова, І. Захаранкі, Д. Багаевай, вылучае шэраг прэцэдэнтных феноменаў (прэцэдэнтных тэкстаў), якія разглядаюцца з экстралінгвістычных і ўласна лінгвістычных пазіцый як рэалізацыя гатовых знакаў «чужых» тэкстаў [гл. 3, 114–116]. Такім чынам, прэцэдэнтныя феномены (прэцэдэнтнае імя і прэцэдэнтная сітуацыя) у навуковай інтэрпрэтацыі С. Смятанінай маюць тую ж прыроду, што і алюзія ў інтэрпрэтацыі І. Арнольд.

Грунтуючыся на навуковых працах даследчыц С. Смятанінай [гл. 3], І. Арнольд [гл. 1], В. Федачынскай [гл. 4, 200], а таксама на падставе рэдактарска-канцэптуальнага аналізу ўключэння ў структуру публіцыстычнага твора інтэргэстэуальных адзінак [гл. 2, 118–121], можна вылучыць наступныя віды алюзіі:

– айкуменічная – назва населенага пункта: «*Беларусь, Козырава: акно ў Еўропу на ўскрайку Мінска*» (Народная воля, 2004, №№ 234–235);

– антрапанімічная – імя ўласнае: «*Настоящие Дон Кихоты получают из пастухов*» (Советская Белоруссия, 2005, № 5);

– астранімічная – назва касмічнага цела: «*Страна восходящего солнца*» (Знамя юности, 2004, № 154);

– гідранімічная – назва вадаёма: «... *город на Неве*» (Минский курьер, 2004, № 250);

– заанімічная – найменне жывёлы: «*С юбилеем, “зайчик”!*» (Минский курьер, 2004, № 217);

– сітуацыйная – намінацыя прэцэдэнтнай сітуацыі: «*До сих пор действия государств – участников антитеррористической коалиции напминают метания слепого циклопа, разбуженного незваными гостями*» (Знамя юности, 2004, №№ 124–126);

– тапанімічная – назва геаграфічнага аб’екта: «*Зачем Беларуси “силиконовая долина”*» (Обозреватель, 2005, № 16);

– тэанімічная – упамінанне імя бажства: «*У пошуках Месіі, або Ці будзе ў Беларусі “калярвая” рэвалюцыя*» (Звязда, 2005, № 66);

– урбанімічная – назва гарадскога аб’екта: «*Украина перешла через Майдан*» (Советская Белоруссия, 2004, № 222);

– хрананімічная – упамінанне гісторычнай даты: «*Похороны СССР. Год 1991-й – Алма-Атинская встреча глав девяти государств*» (Минский курьер, 2004, № 269).

Злоўжыванне інтэртэкстам (у тым ліку і алюзіяй), якое сёння назіраецца ў публіцыстычным дыскурсе, з'яўляецца пазнакай постмадэрнісцкай манеры пісьма і сведчыць пра пэўны крызіс у творчай дзейнасці журналістаў.

1. Арнольд И. В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность / науч. ред. П. Е. Бухаркин. – СПб., 1999. – 444 с.
2. Зелянко С. В. Інтэртэкстуальны эфект журналісцкай дзейнасці (карэкціроўка стылістычнага рэгістру) // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Сер. 4. Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. – 2007. – № 1. – С. 117–122.
3. Сметанина С. И. Медиа-текст в системе культуры (динамические процессы в языке и стиле журналистики конца XX века). – СПб., 2002. – 383 с.
4. Федочинская О. И. Имя собственное в тексте русской народной и литературной сказки // Текст. Язык. Человек : сб. науч. трудов: в 2 ч. / отв. ред.: С. Б. Кураш, В. Ф. Русецкий. – Мозырь, 2007. – Ч. 1. – С. 200–201.